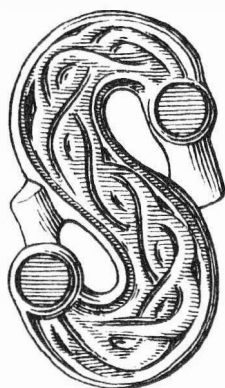

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

BRNO 1975

riabilität aufweisen und Gegenstand eines selbständigen Studiums sind. Die Bestimmung der Moospflanzen führte Z. Pilous, die der Blattspreiten der Weiden Doz. Ing. J. Chmelař durch. Die grosse Menge der festgestellten Pflanzenarten erleichtert uns die Rekonstruktion der Pflanzengemeinschaften, die für das gleichzeitige Lebensmilieu des Grossmährischen Reiches bezeichnend sind. Schon auf den ersten Blick ist ein sehr breites ökologisches Spektrum in den Funden aus der Ausfüllung des Flussbettes auffallend, das eine grosse Mannigfaltigkeit der umliegenden Biotopen verrät. Trotzdem es sich um Sediments aus der Wasserumwelt handelt, enthalten sie auch eine grosse Menge an Material, das aus dem umliegenden festen Land stammt, einschliesslich der Arten, die trockene Substrate aufsuchen. Durch Vermittlung des Abschwemmens und zweifellos auch durch die Tätigkeit des Menschen kam es in dem Flussbett dieses Marcharmes zur Ablagerung von Materialien aller Art, anders in den laufenden fluvialen Ablagerungen nicht üblichen. Vermutlich half dazu auch die Tatsache, dass das Wasser in diesem Arm nicht immer einen durchfliessenden Charakter hatte, sondern sich Zeitabschnitte einer Stagnierung und einer mässigen Strömung abwechselten.

Nach Abschluss der Analysen wurde eine Klassifikation aller festgestellten Pflanzen nach ihrem ökologischen Wert und ihrem bedeutenden Vorkommen in den gleichzeitigen Gemeinschaften durchgeführt; in dem behandelten Material sind Vertreter dieser Pflanzenformationen:

a/ Wälder: mesophile Ulmen-Eichenwälder /*Querceto-Ulmetum*/ und Eichen-Hainbuchenwälder /*Querceto-Carpinetum*/ mit Schlehengebüschen /*Prunetalis*/ und subxerophilen Eichenwäldern /*Quercetum*/; die Weichholzzaunwälder und Gebüsche /*Salicetea*/ und Erlen-Auengesellschaften /*Alnetum*/ sind durch hygrophile Bestände der meist feuchten Standorte längs der Gewässer und in den Terraindepressionen vertreten.

b/ Wasser- und Sumpfgemeinschaften von Röhrichten und Grosseggen /*Phragmitetea*/ und Schwimmpflanzengesellschaften /*Lemnetea*, *Potametea*/, zu denen sich in der Nähe menschlicher Siedlungen Grabengemeinschaften /*Bidentetea*/ reihen.

c/ Ersatzgemeinschaften - Rasen- und Wiesengesellschaften /*Molinio-Arrhenatheretalia*, *Festuco-Brometalia*/ auf entwaldeten Flächen und sinanthrope Gesellschaften der Fusswege und Wegränder /*Plantaginetea*/, ruderal Bestände /*Artemisietea*/ und Feld- und Gartenkräuter /*Polygono-Chenopodietalia*, *Secalinetea*/.

Bei den Waldgesellschaften überwiegen quantitativ mesophile und subxerophile Typen der Waldbestände über den hygrophilen. Ebenfalls die Sumpf- und Wassergesellschaften dominieren nicht markanter in dem gesamten Fundkomplex. Aus diesem ist der wesentliche qualitativ unterschiedliche Charakter der Marchhaus im Vergleich mit der Gegenwart ersichtlich. Die Waldbestände würden auch zusammenhängend das ganze Gebiet bedecken; allerdings führte die bereits seit dem Neolithikum dauernde Besiedlung Südmährens zur Entstehung von mehr oder weniger ständigen Siedlungsenklaven mit Ersatz-Rasengesellschaften am Umfang, die durch einsäumende Gebüschbestände in einem aufgewachsenen Wald übergangen. Die langdauernde Besiedlung der Gegend äussert sich in einem bestimmten Ausmass auch in der Zusammenstellung der Unkrautpflanzen, unter diesen eine ganze Reihe von Arten vorkommt, die von künstlichen Gemeinschaften der Kulturpflanzen abhängig sind, wie z. B. spezialisierte segetale Unkräuter, die Mehrzahl von Hackunkräutern und nitrophilen Ruderalen, die an Substrate in der Umgebung von menschlichen Sitten gebunden sind.

POHŘEBIŠTĚ ZE STŘEDNÍ DOBY HRADIŠTNÍ V OLOMOUCI - HOLICI

Vít Dohnal, Vlastivědný ústav, Olomouc

/ Tab. 39 /

V červenci 1974 pokračovalo archeologické oddělení olomouckého VÚ ve výzkumu středohradištního pohřebiště v Olomouci-Holici. Úkolem této páté etapy bylo zjistit, zda hroby pokračují ještě dále k severu a k západu od dosud prozkoumané plochy /1/, aby pokud možno se výzkum na těchto zatím ještě přístupných pozemcích ukončil. Výzkum byl už značně ztížen tím, že na pozemku n.p. MEZ /západní část plochy/ bylo nejdříve nutno odstranit asi 80 cm silnou vrstvu zeminy, která tam byla složena jako na skládce. Sondáž byla provedena opět formou rýh 5 x 0,8 m, které byly řazeny rovinně za sebou a mezerami cca 180 cm mezi jednotlivými sondami. Podobně jako v minulých letech byly sondy orientovány ve směru S - J. Vcelku bylo v r. 1974 založeno 41 sond v úhrnné délce 205 m. Na západní straně nebyl zachycen už žádný hrob, kdežto v severní části byly prozkoumány dva hroby /20 a 21/ poškozené při kladení uzemňovacích pásů pod vysokofrekvenční vedení k transformační stanici. Na existenci třetího hrobu /hrob 19/, který byl zřejmě úplně bez milodarů lze usuzovat z poněkud hlinitějšího písku a hlavně z nálezu dvou korunek asi ještě neprorezaných zubů, zjištěných v sondě 104.

Hroby 20 a 21 byly uloženy poměrně nehluboko pod dnešním povrchem /-55 cm/ a jejich hrobové jámy vzdálené od sebe pouze asi 40 cm se daly poměrně dobře rozpoznat podle hlinitější výplně. Kostry byly v obou hrobech značně ztrávené a navíc byly ještě poškozeny zmíněnou rýhou prouzemnění, která zničila celou západní část hrobu 21. Z polohy dlouhých kostí bylo zřejmé, že těla byla uložena v natažené poloze na zádech, v hrobě 21 s mírně pokrčenými nohama. Hrob 21 byl úplně bez nálezů. V hrobě 20 stálo u chodidla pravé nohy vědérko, z něhož se zachovalo železné držadlo se závěsným kováním a silně korodované obroučky. Podle tvaru obrouček a rozpětí držadla /tab. 39/ šlo patrně o válcovité vědérko s horním průměrem 150-160 mm; výšku vědérka se nepodařilo zjistit, neboť všechny obroučky ležely ve zlomcích na sobě

v úrovni dna nádoby. Držadlo je vyrobeno z masivnějšího všude stejně silného železného prutu kruhového průřezu / průměr 7 mm / mírně krouceného a na koncích vodorovně ohnutého. Držadlo bylo zavěšeno do závěsného kování vyrobeného ze zploštělého kličkovitě vinutého prutu s vodorovnými konci. Konce kování jsou olámany s výjimkou jednoho a na něm je vidět, že původně byly konce kování tence roztepány a v pravém úhlu zahnuty. Obroučky jsou zhotoveny z úzkého železného pásu / šířka 9 - 10 mm, tloušťka 3 mm /, který je na okrajích poněkud ztlustělý. Obroučky jsou spojovány nýty zevnitř. K věderku patří také zlomek trojúhelníkovitě tvarovaného plochého pásu, který je na jednom konci vytažen do dlouhé špice ohnuté do tvaru neuzavřené objímky. Umístění tohoto zlomku ani jeho funkci na věderku se nepodařilo zjistit. Na obroučkách i na závěsném kování se na několika místech z vnitřní strany zachovaly otisky dřevěných dužek a na vnější straně se rzí přichytily malé zbytky hrubé tkaniny. Kromě věderka se žádné další předměty v hrobě nenašly.

Všechny tři hroby zjištěné v r. 1974 byly uloženy poměrně blízko u sebe a spolu s hrobem 14 vytvářejí další menší skupinku, která podobně, jak jsme to pozorovali v minulých letech, je od ostatních izolována plochami bez hrobů.

---

1 V. Dohnal, PV 1970, Brno 1971, 52-53 ; týž, PV 1971, Brno 1972, 95-96 ; týž, PV 1973, Brno 1974, 71.

Gräberfeld aus der mittleren Burgwallzeit in Olomouc - Holice / Bez. Olomouc /. In den Sommermonaten wurde die fünfte Grabungsetappe des mittelburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Olomouc-Holice verwirklicht, wobei weitere drei Körpergräber festgestellt wurden. Zwei Gräber waren ganz fundlos, das dritte hatte bei dem rechten Fuss einen Holzeimer mit Eisenbeschlag und mit einem Griff aus einem tordierten Eisenstäbchen. Insgesamt hat man auf der Lokalität 21 Körpergräber untersucht, die grösstenteils mit dem Kopf nach Westen orientiert waren. Die Gräber bilden kleine Gruppen, die gegenseitig durch Flächen ohne Gräber voneinander getrennt sind.

SÍDLIŠTĚ ZE STŘEDNÍ DOBY HRADIŠTNÍ U BOŘITOVA / okr. Blansko /

Věra Souchopová, Okresní vlastivědné muzeum, Blansko

V roce 1974 se pokračovalo v odkryvu vesnického sídliště, datovaného předběžně na sklonek střední doby hradištní. Rozkládá se v polních tratích Niva a Zádvoří u Bořitova. Dosud byly odkryty dvě mělce zahoubené chaty, jedna odpadová jáma a kovářská vyhřívačka.

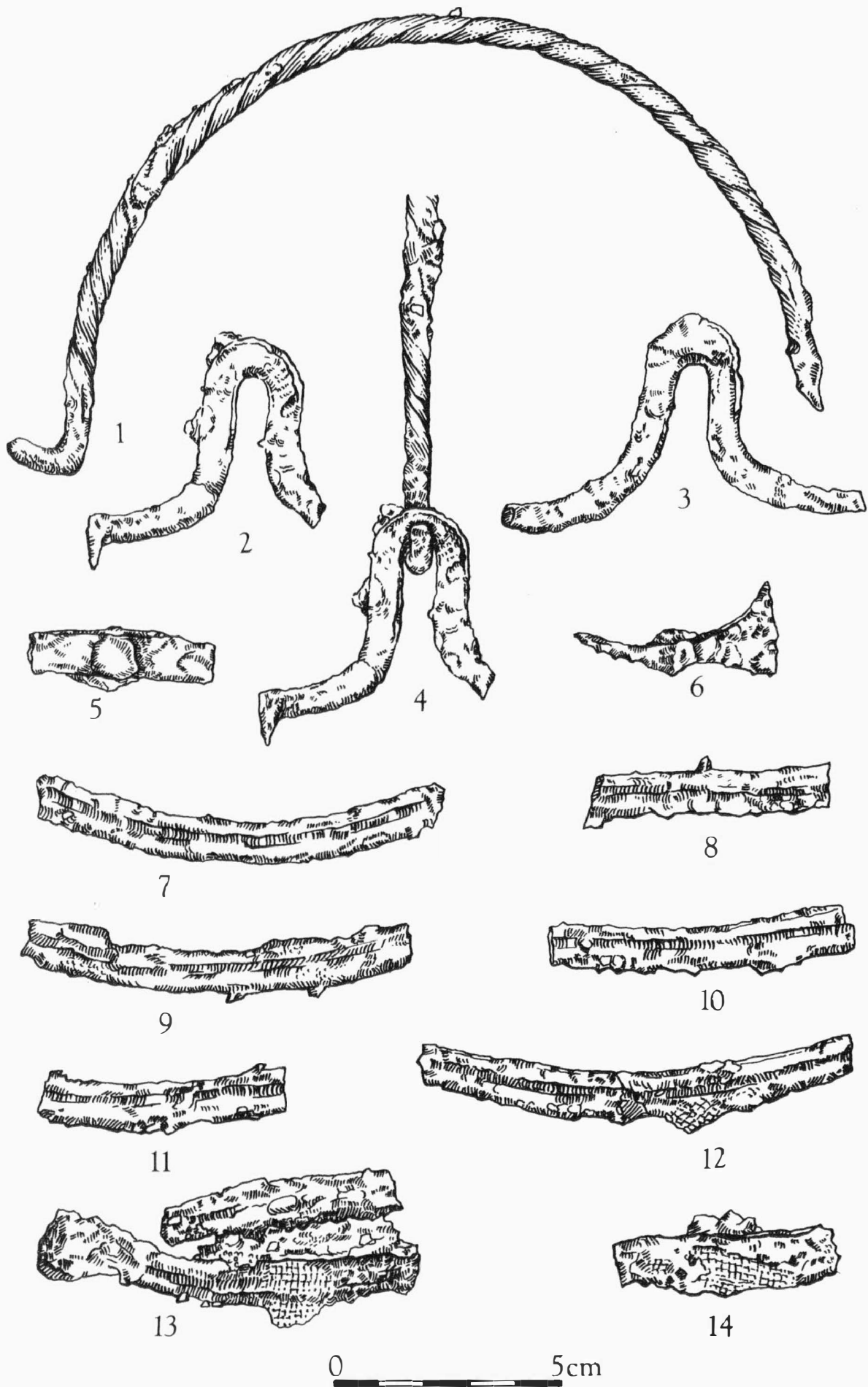
Trat Zádvoří, kam se výzkum v tomto roce soustředil, se vyznačovala hojnými nálezy železné strusky v ornici. Prokopaná chata obsahovala přes 100 ks struskových bochníků kumulovaných v její střední části. Dále zde byly nalezeny hliněné dzny se zaobleným ústím a množství zlomků ohnivzdorných výmazů se struskovou krustou. Přímé pozůstatky výhně nebo jiného kovářského zařízení nebyly nalezeny ani v chatě ani v jejím okolí.

Dále byl dokončen výzkum vyhřívačky umístěné mimo obytné plochy na východní straně vesnice. I zde byly v ornici četné nálezy železných strusek. Vyhřívačka sama byla podlouhlého tvaru o velikosti 90 x 120 cm a max. hloubce 60 cm. Přímě vedle ní byla zahoubena jáma kruhovitěho půdorysu, která zčásti narušovala keltskou dílnu na slévání bronzu.

Lokalita je dosti bohatá i na keramický materiál. Jako hlavní výzdobný prvek se objevuje vícenásobná vlnice rytá hřebenovitým nástrojem. Některé z nádob byly zdobeny na podhrdlí silně vypuklými žebry, přesekávanými klasovitými vrypy. Rámcově je možno datovat dosud prozkoumané objekty na sklonek střední doby hradištní.

Sídliště leží v úrodné Boskovské brázdě, v oblasti zemědělsky velmi výhodné. Jejím údolím vedla pravěká a středověká obchodní cesta, na jejíž trase leželo jistě i toto sídliště.

Siedlung aus der mittleren Burgwallzeit bei Bořitov / Bez. Blansko /. In der fruchtbaren Region des Boskovicer Grabens hat man eine slawische bäuerliche Siedlung entdeckt, die sich in den Feldfluren Niva und Zádvoří bei Bořitov erstreckt. Bisher wurden zwei Hütten, eine Abfallgrube und ein Schmiede-Wärmeobjekt untersucht. Das Dorf lag auf der Trasse eines alten Handelsweges.

Tab. 39

Olomouc-Holice /okr. Olomouc / . Slovanské pohřebiště. Hrobč. 20. Zbytky vedérka. - Slawische Gräberfeld. Grab Nr. 20. Eimerüberreste.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík

Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby : doc. dr. B. Klína, A. Životská

Na titulním listě : stříbrná spona z doby stěhování národů ze Šakvic

Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně

Evidenční číslo : ÚVTEI-73332

Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné